

[Time: 2½ Hours]

[Total Marks: 80]

Please check whether you have got the right question paper.

N. B. 1) All the questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

1. Solve **any two** questions of the following: 20
 - a) Discuss the characteristics of the Indian labour market.
 - b) Suggest measures to solve the problems of female labours in India.
 - c) Give the Globalization and its impact on the Indian Labours.
2. Solve **any two** questions of the following: 20
 - a) Explain the Various Functions of Trade Union.
 - b) Analyse Historical Evolution of Trade Unions in India and their Present Status.
 - c) Explain the role of Outside Leadership in trade unions in India.
3. Solve **any two** questions of the following: 20
 - a) Analyse the Settlement Mechanism of Industrial Disputes.
 - b) What is the meaning of Collective Bargaining? Explain its features.
 - c) Discuss the conditions and lifestyle of Indian workers.
4. Solve **any two** questions of the following: 20
 - a) Write down the various Principles of Labour Welfare.
 - b) Explain Role of the Labour Welfare Officer.
 - c) Discuss Social Assistance and Social Insurance.

मराठी भाषांतर

वेळ : २½ तास

एकूण गुण: ८०

सूचना:- १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

२०

अ) भारतीय श्रम बाजाराच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

ब) भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्या सोडविण्याकरिता उपाय सुचवा.

क) जागतिकीकरण आणि त्याचा भारतीय कामगारांवर होणारा परिणाम सांगा.

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

२०

अ) कामगार संघटनांची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

ब) भारतातील कामगार संघटनांची ऐतिहासिक उत्क्रांती आणि त्यांची सद्यः स्थिती यांचे विश्लेषण करा.

क) भारतातील कामगार संघटनांतील बाह्य नेतृत्वाची भूमिका स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

२०

अ) औद्योगिक विवादांच्या सोडवणूकीच्या यंत्रणेचे विश्लेषण करा.

ब) सामूहिक सौदेबाजीचा अर्थ काय आहे? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) भारतीय कामगारांची परिस्थिती आणि जीवनशैली यावर चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा:

२०

अ) कामगार कल्याणाची विविध तत्वे लिहा.

ब) कामगार कल्याण अधिकाऱ्याची भूमिका स्पष्ट करा.

क) सामाजिक सहाय्य आणि सामाजिक विमा याबाबत चर्चा करा.
